

Зарубіжний досвід державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників

**Людмила Олександрівна Головка, Віктор Валерійович Ладиченко,
Олена Василівна Гулак**

Національний університет біоресурсів і природокористування України
03041, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, Україна

Анотація. Для підтримки продовольчої безпеки України, власного виробництва усіх необхідних продуктів харчування для населення країни, підтримки дрібних та середніх сільськогосподарських товаровиробників, а також розвитку сільських територій загалом, актуалізується вивчення зарубіжного досвіду державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, який виправдав себе на практиці. Мета наукової роботи полягає в дослідженні зарубіжного досвіду державної підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність в аграрному секторі в Китайській Народній Республіці, країнах-членах Європейського Союзу та США, його аналізі, виявленні найбільш дієвих механізмів такої підтримки для можливого їх запозичення до українського законодавства. Для забезпечення ефективного аналізу проблематики були використані метод герменевтики, діалектичний, порівняльно-правовий, системно-функціональний, статистичний методи наукового пізнання. У розрізі проведеного дослідження проведено аналіз правового регулювання підтримки виробників сільськогосподарської продукції на державному рівні в зарубіжних країнах, виявлено національні особливості державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, які притаманні окремим країнам. З'ясовано стратегічні пріоритети нової Спільної сільськогосподарської політики Європейського Союзу на 2023–2027 рр. Окрему увагу приділено аналізу правового регулювання податкових пільг для виробників сільськогосподарської продукції в країнах-членах Європейського Союзу на прикладі Польщі, Чехії та Австрії, виявлено види податкових пільг і умови їх застосування у вищезазначених країнах. Зроблено висновок про ефективність виявлених видів податкових пільг в аграрному секторі економіки й доцільність їх запровадження до законодавства України. Стаття буде корисною для наукових співробітників, спеціалістів-практиків, аспірантів, докторантів і всіх, кого цікавить зарубіжний досвід державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: сільськогосподарські субсидії, податкові пільги, підтримка фермерів, спільна сільськогосподарська політика ЄС.

Foreign Experience of State Support of Agricultural Producers

Liudmyla O. Golovko, Viktor V. Ladychenko, Olena V. Gulac,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
03041, 15 Heroes of Defense Str., Kyiv, Ukraine

Abstract. To ensure food security of Ukraine, own production of all necessary food products for the population, support of small and medium agricultural producers, as well as rural development in general, the study of foreign experience of state support of agricultural producers, which has proved

itself in practice is relevant. The purpose of the research is to study the foreign experience of state support of economic entities operating in the agricultural sector in the People's Republic of China, EU member states and the United States, its analysis, identifying the most effective mechanisms for such support for their possible application in domestic legislation. To ensure effective analysis of the problem, the method of hermeneutics, dialectical, comparative law, system-functional, statistical methods of scientific knowledge were used. In the context of the study, an analysis of the legal regulation of support for agricultural producers at the state level in foreign countries was made, national features of state support for agricultural producers, which are specific to individual countries were identified. The strategic priorities of the new Common Agricultural Policy of the European Union for 2023–2027 were clarified. Special attention was paid to the analysis of legal regulation of tax benefits for agricultural producers in EU member states on the example of Poland, Czech Republic and Austria, as well as the conditions for their use in the abovementioned countries. The conclusion about efficiency of the revealed kinds of tax privileges in agrarian sector of economy and expediency of their introduction to the legislation of Ukraine was made. The article will be useful for researchers, practitioners, graduate students, doctoral students and anyone interested in foreign experience of state support for agricultural producers. *The research was done within the framework of projects Erasmus + «EU Food Policy and Law»: 620340-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE and «EU Environmental, Climate Change and Energy Law»: 620353-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR.*

Key words: agricultural subsidies, tax incentives, support for farmers, Common Agricultural Policy of the EU

ВСТУП

Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників є одним із основних чинників, які можуть сприяти якісному розвитку українського сільськогосподарського виробництва і підтримки продовольчої безпеки країни. На сучасному етапі виробники сільськогосподарської продукції в Україні достають найменшу підтримку з боку держави з-поміж усіх європейських країн, що ставить їх у невідгдане становище на міжнародному ринку і знижує їх конкурентоспроможність. Тому важливим вбачається вивчення успішного зарубіжного досвіду державної підтримки суб'єктів, які здійснюють сільськогосподарську діяльність.

Одним із дієвих засобів підтримки сільськогосподарських товаровиробників є податкова підтримка. Її перевага – дієвість і відсутність необхідності прямої фінансової підтримки з боку держави. В Україні податкова підтримка потребує реформування. Тому вважаємо за необхідне зосередити особливу увагу на зарубіжному досвіді в цій сфері.

Державну підтримку в аграрному секторі вивчала низка українських і зарубіжних авторів. Г. Павлова запропонувала класифікацію державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, виділивши її основні три форми: пряму (прямі державні виплати), умовно-пряму (створення спеціального податкового режиму, реструктуризація заборгованості), непряму (захист товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, закупівельні і товарні інтервенції) [1, с. 20].

Х. Григор'єва у своєму монографічному дослідженні зосередила увагу на проблемах правового забезпечення державної підтримки сільського господарства України [2], аргументуючи необхідність його виокремлення в окрему підгалузь аграрного права – агропротекційне право.

О. Гулак, В. Ладиченко та М. Куцевич доводять необхідність державної підтримки кооперативного сектора та надання сільськогосподарським кооперативам статусу неприбуткових підприємств [3; 4; 5; 6]. Вивчаючи теоретичні та практичні аспекти державної

підтримки та регулювання розвитку сільськогосподарських кооперативів в Україні, О. Саковська та О. Шпикуляк наголошують на необхідності підтримки їх розвитку та діяльності на національному рівні шляхом прийняття відповідних законодавчих та нормативних актів та програм, оскільки створення кооперативів для сільськогосподарських товаровиробників дає можливість спеціалізувати виробництво та підвищити його концентрацію, знизити матеріальні витрати і в результаті забезпечити зростання сільськогосподарського виробництва [7].

Проблеми правового регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств досліджували такі українські вчені: В. Єрмоленко, О. Краснова та О. Яра [8; 9; 10], доводячи податкове навантаження в якості стримуючого фактору розвитку українського аграрного сектору. О. Артеменко [11] акцентувала свою увагу на необхідності використання диференційованого підходу до оподаткування сільськогосподарського виробництва в залежності від пріоритетів розвитку окремих видів сільськогосподарського виробництва.

О. Кузменко, І. Семенчук та В. Погромський виділили основні проблемами землекористування в Україні, якими є: високий ступінь розораності сільськогосподарських угідь, порушення системи науково обґрунтованих сівозмін, незначне внесення органічних добрив (0,1–1,3 т/га), що інтенсифікує процеси деградації ґрунтів, основну частину інвестицій у сільськогосподарську галузь складають власні кошти підприємств і організацій (65,4 %) і лише 0,7 % – кошти іноземних інвесторів [12].

С.В. Мартінес досліджував політику державної підтримки сільськогосподарських виробників в США, акцентуючи увагу на позитивному досвіді підтримки місцевих товаровиробників [13]. В.В. Куренна, А.Т. Аудінова, А.О. Чередніченко, В.Ю. Рибасова, А.Е. Шевченко у своєму дослідженні приходять до висновку про підтримку великого сільгоспвиробника у США за рахунок надання прогресивних податкових пільг [14]. Х. Гуо звертає увагу на необхідність підтримки індустріалізації сучасного сільськогосподарського виробництва в Китаї [15].

Водночас, незважаючи на попередні наукові дослідження, правове регулювання державної підтримки дрібних та середніх сільськогосподарських товаровиробників в зарубіжних країнах з метою запозичення найкращого досвіду, зокрема з позиції дослідження сільськогосподарських субсидій та податкових пільг в агропродовольчому секторі, залишається актуальним та потребує детального наукового аналізу.

Метою статті є дослідження проблематики державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції в КНР, країнах-членах ЄС та США, здійснення аналізу нормативно-правових актів, які забезпечують державну підтримку сільськогосподарських виробників в вищезазначених країнах, виявлення основних форм державної підтримки господарських суб'єктів, що здійснюють підприємницьку діяльність в сільськогосподарському секторі, які виправдали себе на практиці з метою пропозиції їх застосування в Україні. Науковою новизною дослідження є аналіз зарубіжного законодавства у сфері державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції. Власним внеском у вивчення питання є виявлення позитивного досвіду Чехії, Австрії та Польщі у сфері пільгового оподаткування, який аиправдав себе на практиці.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Під час написання статті були використані як загальнонаукові, так і спеціально-наукові методи наукових досліджень. Використовуючи системно-функціональний метод, проведено аналіз основних форм державної підтримки господарських суб'єктів, що здійснюють підприємницьку діяльність в сільськогосподарському секторі, які використовуються в зарубіжних країнах, зокрема Китайській Народній Республіці, країнах – членах ЄС та США.

Діалектичний метод використано для з'ясування сучасного нормативно-правового стану державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в окремих країнах-членах ЄС та

перспектив його подальшого розвитку. Метод герменевтики використано для аналізу чинного законодавства європейських країн на прикладі Польщі, Чехії та Австрії, спрямованого на підтримку малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників, насамперед у податковій сфері, з метою дослідження його ефективності та результативності на сучасному етапі, а також виявлення нормативних прогалин у вітчизняному законодавстві задля їх усунення (зокрема, Закон Польщі «Про податок на прибуток юридичних осіб» [30], Закон Чехії «Про податок на прибуток» [35], Закон Чехії «Про акциз» [37], Закон Чехії «Про дорожній збір» [36], Закон Чехії «Про податок з нерухомості» [38]). Крім того, нормативною основою для написання статті слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, звіти та статистичні дані міжнародних організацій, зокрема Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, а також програмні документи Європейського Союзу (Стратегія ЄС «від лану до столу» [26], Стратегія біорізноманіття ЄС [27]) і регламенти ЄС, які є основою нової Спільної сільськогосподарської політики ЄС на 2023–2027 рр. (Регламент ЄС 2021/2115, який встановлює правила підтримки національних стратегічних планів Спільної сільськогосподарської політики та скасовує Регламенти ЄС 1305/2013 та 1307/2013 [22], Регламент ЄС 2021/2116, що скасовує Регламент ЄС 1306/2013 про фінансування, управління та моніторинг Спільної сільськогосподарської політики [23], Регламент (ЄС) 2021/2117 Європейського Парламенту та Ради від 2 грудня 2021 р. про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції [24]).

Порівняльно-правовий метод дав змогу виявити характерні особливості державної підтримки суб'єктів, що здійснюють сільськогосподарську діяльність в окремих зарубіжних країнах. Статистичний метод був використаний для отримання емпіричної бази, яка стала однією з основних джерел інформації про успішність правового регулювання державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції в окремих країнах.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Однією з найбільших аграрних економік світу є КНР. Сьогодні КНР виробляє 18 % від світового виробництва зернових культур, 29 % від світового виробництва м'яса і 50 % від світового виробництва овочів [16]. Тому цікаво вивчити його досвід у досягненні таких результатів.

Субсидії є основним способом підтримки сільськогосподарської промисловості Китаю. В цій країні була створена базова політика щодо сільськогосподарських субсидій, що відповідає вимогам СОТ, але при цьому враховує місцеві умови [17]. В Китаї існують наступні види субсидій: пряма субсидія для виробників зерна, субсидії на кращі сорти культур, загальна субсидія на сільськогосподарські ресурси, субсидія на придбання сучасних інструментів та техніки. З метою захисту продуктивності сільськогосподарських угідь та забезпечення необхідних масштабів виробництва харчових продуктів, у 2013 р. уряд Китаю оприлюднив Заходи з управління фінансами для сільськогосподарського виробництва та розвитку, останні зміни до яких набули чинності 24 березня 2020 р. і які будуть діяти до 2023 р. Державна фінансова підтримка сільського господарства в КНР зосереджується на: охороні землі сільськогосподарського призначення, субсидіях на закупівлю сільськогосподарської техніки, переважно новітніх моделей, а також на виконання проєктів утилізації та оновлення техніки та відповідних пілотних інноваційних проєктів; зеленому розвитку сільського господарства та технічних послуг, головним чином з погляду підвищення якості та ефективності, сухого землеробства та економії води при виробництві ключових культур, випробуванні заміни хімічних добрив на органічні для фруктів, овочів та чаю, популяризації вдосконаленого насіння та методів ведення сільського господарства тощо [18]. Вищезазначену фінансову підтримку отримують фермери, а також нові сільськогосподарські товаровиробники які нещодавно розпочали свою діяльність.

В КНР також фінансуються окремі проекти. При цьому ключовий аспект кладеться на інновації в сільському господарстві, сприяння сталому зростанню сільськогосподарського виробництва. Фонд сільськогосподарської науки і технологій, створений Міністерством науки і технологій КНР, підтримує комерціалізацію технологій у сільському господарстві, зосереджуючись на науково-дослідних проектах і використанні нових сільськогосподарських технологій. Фінансування можуть отримати підприємства або науково-дослідні установи, створені в КНР. Більша частина капіталу підприємства має належати китайським внутрішнім інвесторам, а також умовою є, щоб підприємство існувало не менше одного року до подачі заявки на фінансування, а його статутний капітал має бути більшим, ніж кошти, які будуть отримані в рамках проекту [19].

В. Єрмоленко, О. Гафурова, М. Дейнега, Т. Новак та Ю. Шовгун [8] наголошують на необхідності забезпечення охорони сільськогосподарських земель. Повністю погоджуємося з вищезазначеними вченими. Заходи з управління фінансами для сільськогосподарського виробництва та розвитку КНР є практичним прикладом як виконати це зобов'язання. Субсидії на закупівлю сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва були запроваджені і в Україні. І це добре. Проте корисним би також було запровадити субсидій і на утилізацію та оновлення техніки, зменшення використання хімічних добрив, розвиток зеленого сільського господарства. Ці субсидії підтримали б не тільки сільськогосподарських товаровиробників, але і підвищили б якість продуктів харчування та довкілля.

Сполучені Штати Америки надають підтримку американським фермерам ще починаючи з 1933 р., коли було прийнято Закон про регулювання сільського господарства. Державна підтримка сільськогосподарських виробників сьогодні регулюється пакетом законодавчих актів під назвою «Законопроект про ферму» (the Farm Bill), який оновлюється кожні п'ять-шість років і регулює різні види підтримки агробізнесу країни, тобто субсидії фермерам. Вищезазначений нормативно-правовий акт регулює різноманітні програми, такі як страхування врожаю, навчання фермерів, підтримка методів сталого ведення сільського господарства, доступ до здорового харчування для сімей з низькими доходами. Кожен законопроект про ферму має унікальну назву, а поточний законопроект називається Законом про покращення сільського господарства. Він був прийнятий у грудні 2018 р. і буде чинним до 2023 р. Законопроект про ферму надає можливість фермерам при обранні програми страхування обирати між покриттям сільськогосподарських ризиків і покриттям втрат цін [20].

За останнє десятиліття субсидії для фермерів в США становили в середньому 16 мільярдів доларів на рік. Розмір субсидій не є однаковим для різних культур і переважно сконцентрований для п'яти культур (кукурудза, соєві боби, пшениця, бавовна та рис). Підтримка «спеціальних культур», яка в першу чергу включає фрукти, овочі та горіхи, була відносно мінімальною в абсолютному вираженні і доступна лише протягом останніх трьох десятиліть [21]. За допомогою вищезазначених субсидій Уряд США здійснює вплив на фермерів які культури вирощувати.

В.В. Куренна, А.Т. Аудінова, А.О. Чередніченко, В.Ю. Рибасова та А.Е. Шевченко акцентують увагу на підтримці великого сільськогосподарського товаровиробника у США [14]. Погоджуємося з критикою вчених і вважаємо за необхідне впершу чергу сконцентрувати увагу законодавця на підтримці дрібних та середніх сільськогосподарських суб'єктів.

Нова спільна сільськогосподарська політика, передбачена на 2023–2027 рр. направлена на досягнення цілей європейського зеленого курсу та стане одним із ключовим інструментів, який сприятиме збереженню біорізноманіття. Основні регламенти, які є основою нової Спільної сільськогосподарської продукції є наступними: Регламент ЄС 2021/2115, який встановлює правила підтримки національних стратегічних планів Спільної сільськогосподарської політики та скасовує Регламенти ЄС 1305/2013 та 1307/2013 [22], Регламент ЄС 2021/2116, що скасовує Регламент ЄС 1306/2013 про фінансування, управління та моніторинг Спільної

сільськогосподарської політики [23], Регламент (ЄС) 2021/2117 Європейського Парламенту та Ради від 2 грудня 2021 р. про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції [24]. Згідно Спільної сільськогосподарської політики на 2023–2027 рр., принаймні 35 % коштів розвитку сільських районів буде виділено на заходи з підтримки клімату, біорізноманіття, навколишнього середовища та благополуччя тварин; програми в плодоовочевому секторі передбачатимуть щонайменше 15 % власних витрат господарських суб'єктів на довкілля; 40 % бюджету Нової сільськогосподарської політики мають бути пов'язані з кліматом; 10 % прямих платежів буде спрямовано на підтримку перерозподілу доходів малим і середнім фермерським господарствам; принаймні 3 % прямих платежів, повинні бути виділені молодим фермерам [25].

Стратегія ЄС «від лану до столу» рекомендує, з одного боку, скоротити використання пестицидів у сільському господарстві та антибіотиків у тваринництві на 50 % і синтетичних добрив на 20 % до 2030 р., а з іншого боку, значне збільшення частки сільськогосподарських угідь, що використовуються для органічного землеробства з нинішніх 10 % до 25 % до 2030 р. [26]. Стратегія біорізноманіття передбачає вилучення з виробництва 10 % сільськогосподарських угідь, які будуть відведені для посиленого екологічного захисту [27].

Одним із видів державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції розвинутих країн є податкові пільги. Як свідчить досвід країн-членів Європейського Союзу, вдало налагоджена податкова система в аграрному секторі допомагає сільськогосподарським товаровиробникам пристосуватися до постійно зростаючої конкуренції в аграрній сфері. Безумовно, стимулювання розвитку вітчизняного продовольчого сектору потребує податкової підтримки, яка б сприяла формуванню збалансованої структури сільськогосподарського виробництва. Підтримка малого та середнього соціально-орієнтованого товаровиробника, підвищення його конкурентоспроможності є одним із ключових завдань, які стоять перед вітчизняним законодавцем. Вдало побудована податкова система сприяє підвищенню рівня зайнятості сільського населення та збільшенню бюджету сільських громад.

Ефективну систему оподаткування агропромислового комплексу має Польща. Ця країна є лідером за виробництвом сільськогосподарської продукції в Європейському Союзі, а за виробництвом жита займає перше місце у світових рейтингах [28]. Досягти таких успіхів допомогла якісна система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, яка має свої особливості в порівнянні з іншими країнами-членами ЄС.

Податкова система Польщі відрізняється низьким податковим навантаженням. Приблизно 95 % польських фермерів згідно законодавства не оподатковуються за загальною системою оподаткування прибутку (вони не сплачують податку на прибуток). Незначний відсоток фермерів, які виробляють певну сільськогосподарську продукцію, платять податок на прибуток, який розраховується на основі розрахунку фактичних витрат або на основі середніх норм виробництва. Податок на доходи фізичних осіб повинні сплачувати лише ті фермери, які займаються одним з визначених в законодавстві видів сільськогосподарської діяльності (наприклад, вирощуванням птиці, грибів, бджільництвом, тепличним господарством, свинарством, розведенням шовкопрядів). Вищезазначені продовольчі товари виробляє лише незначний відсоток фермерів (приблизно 2–5 %) [29]. Тому значна кількість фермерів не платить податок на прибуток.

Окрім того, з субсидій, які фермери отримують з бюджету Європейського Союзу, у Польщі також не сплачується податок [30]. Податок на майно, яке використовується в сільськогосподарській діяльності фермером також є нижчим від звичайного податку на майно, що також знижує податкове навантаження на фермера. Також переважна більшість фермерських господарств використовує схему фіксованої ставки податку, а не звичайний режим ПДВ. Цікавим є досвід Польщі і щодо податків на нерухоме майно (будівлі), отримане у спадщину та землю сільськогосподарського призначення, право власності на які набуваються на підставі

договору дарування, а також у випадку, коли право власності на землю сільськогосподарського призначення передається між родичами у випадку виходу фермера на пенсію. Ці правочини не обкладаються податком [31].

В Польщі фермери та члени їх родини платять зменшені внески в рамках спеціальної схеми соціального страхування, при цьому мають право на отримання аналогічних виплат як у випадку звичайної схеми соціального страхування. Фермери користуються сільськогосподарським фондом соціального забезпечення. Спочатку фонд був заснований з метою надання пенсій для фермерів за віком. Внески, які сплачують фермери, становлять лише незначну частину доходів фонду. Більше ніж 90 % його доходів надходять з державного бюджету Польщі. Усі фермери, які володіють землею сільськогосподарського призначення або лісами площею більше одного гектара, в сучасності можуть користуватися системою соціального забезпечення сільськогосподарського фонду соціального забезпечення замість звичайної системи соціального забезпечення [32].

Окрім того, у Польщі земля сільськогосподарського призначення звільнена від сплати податку на нерухомість. Земельні ділянки, площа яких більша за 1 гектар, оподатковуються сільськогосподарським податком. При обчисленні вищезазначеного податку використовуються коефіцієнти, які залежать від родючості ґрунту, при цьому розрізняється рілля, луки та пасовища, існують чотири зони залежно від кліматичних, економічних та виробничих умов, а також десять класів використання та чотирнадцять класів типів ґрунтів [33]. Вищезазначена класифікація земель була затверджена Міністерством фінансів. Слід зазначити, що більшість орних земель в Польщі є середньої якості.

Значна кількість пільг для виробників сільськогосподарської продукції існує і в Чехії [34]. Так, Закон Чехії «Про податок на прибуток» встановив пільги для сільськогосподарських товаровиробників. Чеські фермери та суб'єкти, що здійснюють діяльність у сфері лісового господарства можуть зменшити базу оподаткування щороку на 80 %. При цьому максимальний розмір можливих відрахувань в інших сферах становить 40–60 % [35], що безперечно свідчить про значну підтримку сільськогосподарських товаровиробників.

Предметом податку на доходи фізичних осіб не є доходи, отримані внаслідок набуття права власності на майно від близької особи, яка здійснювала підприємницьку діяльність в агропродовольчому секторі та достроково припинила свою діяльність, що також є податковою пільгою.

Податкову пільгу для фермерів передбачає також Закон «Про автомобільний податок», в якому зазначено, що предметом податку, серед іншого, не є сільськогосподарські та лісові трактори та їх причепа, а також інші спеціальні транспортні засоби, які використовуються фермерами [36].

Закон Чехії «Про акциз» надає можливість повернення податку на так званій зеленій дизель, тобто мінеральні олії особам, які використовують ці олії для первинного сільськогосподарського виробництва [37]. Згідно з Законом «Про податок на нерухомість» пільги на податок на нерухомість мають суб'єкти, які займаються сільськогосподарським виробництвом або рибництвом [38].

В Австрії переважна більшість суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність в сільському господарстві, належать до малих та сімейних підприємств (90 %). В країні наявні податкові пільги, що застосовуються до виробників сільськогосподарської продукції та суб'єктів, що здійснюють свою діяльність в лісовому секторі. В Австрії були розроблені і запроваджені спрощені методи оцінки доходу та податку на додану вартість для малих підприємств сільського та лісового господарства. Малі підприємства даного вищезазначених секторів можуть обрати систему розрахунку свого доходу використовуючи повну або часткову фіксовану оцінку, що є меншою в порівнянні з традиційним розрахунком

доходу в інших галузях. Оцінка власності, яка здійснюється з метою розрахунку податку на майно та податку на відчуження землі також не здійснюється за ринковою ставкою [39].

Регулювання єдиної ставки податку в Австрії спрощує розрахунок прибутку, а також зменшує витрати на ведення бухгалтерського обліку. Більшість суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність в сільському господарстві та лісівників розраховують свій прибуток на основі фіксованої норми, і, як наслідок, платять невисокий податок на прибуток.

Доходи фізичних осіб у сфері сільського та лісового господарства також оподатковуються за спрощеною схемою (37 %, якщо оціночна вартість майна не перевищує 15000 євро, 41 % – якщо оціночна вартість становить від 15 000 до 36 500 євро, 45 % – якщо оціночна вартість становить від 36 500 євро до 65 000 євро) [40]. Пільгова система оподаткування сприяє підвищенню доходів сільськогосподарських товаровиробників.

Цілу низку податкових пільг для виробників сільськогосподарської продукції, які були запроваджені в країнах-членах ЄС, є можливим запровадити і в Україні. В першу чергу мова йде про податкові знижки на доходи, пільги на податок на нерухомість та зниження акцизного податку на паливо.

ВИСНОВКИ

У Китайській Народній Республіці існує ціла низка субсидій для виробників сільськогосподарської продукції як на виробництво окремих сільськогосподарських культур, так і на купівлю сільськогосподарського обладнання. Також цікавою практикою є створення фонду сільськогосподарської науки і технологій, який фінансує комерціалізацію новітніх технологій у сільському господарстві.

Нова Спільна сільськогосподарська політика ЄС на 2023–2027 рр. спрямована на підтримку кліматичних заходів та збільшення біорізноманіття. Окрім того, від суб'єктів сільськогосподарської діяльності вимагаються інвестиції в довкілля. Також нова Спільна сільськогосподарська політика ЄС передбачає підтримку дрібних фермерів.

Правове регулювання сільськогосподарського виробництва і підтримка малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників є ключовим завданням, яке сьогодні стоїть на порядку денному в усіх країнах, і в Україні зокрема. Встановлено широке застосування пільгової системи оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників в країнах-членах ЄС. Здійснивши аналіз державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в членських країнах ЄС на прикладі Польщі, Чехії та Австрії, можна зробити висновок, що законодавство цих країн передбачає значну кількість податкових пільг для виробників сільськогосподарської продукції та лісників, зокрема: зниження податку на доходи; відсутність податків на сільськогосподарську землю, а також майно отримане у спадщину від сільськогосподарських товаровиробників; пільги на податок на нерухомість; зниження акцизного податку на паливо; зниження розміру внесків соціального страхування. Зменшення податків підвищує конкурентоздатність малих та середніх суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність в сільському та лісному господарстві. Податкові пільги також підвищують прибуток сільськогосподарських товаровиробників та сприяють розвитку окремих видів сільськогосподарської діяльності. В Україні гостро стоїть питання необхідності реформування системи оподаткування сільськогосподарського виробництва використовуючи досвід країн-членів ЄС, який довів свою дієвість, з метою підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника і забезпечення продовольчої безпеки країни. Тому запровадження пільгової системи оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників за рахунок країн-членів ЄС можуть бути перспективою подальших досліджень теми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павлова Г.Є. Державна підтримка як складова системи державного регулювання аграрного сектора економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 18–21.
2. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596 с.
3. Gulac O., Goshovska V., Goshovsky V., Dubchak L. New approaches to providing of environmental management in Ukraine on the way to Euro integration. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8, No. 2. P. 45–56. doi: 10.14207/ejsd.2019.v8n2p45.
4. Ladychenko V., Yara O., Uliutina O., Golovko L. Environmental liability in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8, No. 2. P. 261–267. doi: 10.14207/ejsd.2019.v8n2p261.
5. Ladychenko V., Gulac O., Yemelianenko K., Danyliuk Y., Kurylo V. Ensuring sustainable development of local self-government: Foreign experience for Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10, No. 4. С. 167–178. doi: 10.14207/ejsd.2021.v10n4p167.
6. Kutsevych M., Yara O., Golovko L., Terpeliuk V. Sustainable approaches to waste management: Regulatory and financial instruments. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, No. 2. P. 163–171. doi: 10.14207/ejsd.2020.v9n2p163.
7. Sakovska O., Shpykuliak O. State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market. *Educational excellence and innovation management through vision 2020: Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / Ed. by Kh.S. Soliman*. (Granada, April 10-11, 2019). IBIMA, 2019. P. 8316–8321.
8. Yermolenko V., Hafurova O., Deineha M., Novak T., Shovkun Yu.V. Legal aspects of the use of renewable energy sources and the implementation of the concept of “green economy” in Ukraine in the context of sustainable development strategy. *Systems, Decision and Control in Energy III*. 2021. Vol. 399. P. 373–386. doi: 10.1007/978-3-030-87675-3_23.
9. Krasnova Yu.A., Deineha M.A., Honcharuk L.Yu., Svyatchenko L.O. Ecological court as the guarantee of protection of rights of human and citizens. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. 2019. Vol. 4, No. 380. P. 185–191. doi: 10.32014/2019.2518-1467.108.
10. Yara, O., Uliutina, O., Golovko, L., Andrushchenko L. The EU water framework directive: Challenges and prospects for implementation in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2018. Vol. 7, No. 2. P. 175–182. doi: 10.14207/ejsd.2018.v7n2p175.
11. Артеменко О.В., Слюсаренко С.В. Особливості оподаткування підприємств агропромислового комплексу в Україні. *Право. Людина. Довкілля*. 2020. Т. 12, №2. С. 133–139. doi: 10.31548/law2021.01.017
12. Kuzmenko O., Semenchuk I., Pohromskyi V. Regional leadership of agrarian production in Ukraine: assessment, problems and directions of development. *Economic Annals-XXI*. 2020. Vol. 182, No. 3-4. P. 90–105. doi: 10.21003/ea.V182-10.
13. Martinez S.W. Policies supporting local food in the United States. *Agriculture*. 2016. Vol. 6, No. 3. doi: 10.3390/agriculture6030043.
14. State support system improvement for agro-industrial facility / V.V. Kurennaya et al. *Turkish online journal of design art and communication*. 2017. Vol. 7, No. 4. P.169–177.
15. Agricultural support policies and china's cyclical evolutionary path of agricultural economic growth / X. Guo et al. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, No. 11. Art. number 6134. doi: 10.3390/su13116134.
16. World food and agriculture – Statistical yearbook 2020. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2020. 366 p. doi: 10.4060/cb1329en.

17. Laphen A. Agricultural industry in China. 2020. URL: <https://www.1421.consulting/2020/03/agricultural-industry-in-china/> (accessed date: 9.03.2021).
18. Holthuis J.V.M., Jiao L. *Agricultural law in China: Overview*. 2020. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) (accessed date: 2.03.2021).
19. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). The agricultural innovation system in China. *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*. OECD Food and Agricultural Reviews. 2018. Paris: OECD Publishing. P. 157–190. doi: 10.1787/9789264085299-9-en.
20. National Sustainable Agriculture Coalition. *What is the farm bill?* 2020. URL: <https://sustainableagriculture.net/our-work/campaigns/fbcampaign/what-is-the-farm-bill/#how-much> (accessed date: 12.03.2021).
21. O'Neill Hayes T., Kerska K. Primer: Agriculture subsidies and their influence on the composition of U.S. food supply and consumption. *American Action Forum*. 2020. URL: <https://www.americanactionforum.org/research/primer-agriculture-subsidies-and-their-influence-on-the-composition-of-u-s-food-supply-and-consumption/#:~:text=Farm%20Bill%20Overview&text=Subsidies%20for%20farmers%20averaged%20%2416,concentrated%20among%20a%20select%20few>**Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** (accessed date: 12.03.2021).
22. Establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No. 1305/2013 and (EU) No. 1307/2013PE/64/2021/REV/1, OJ L 435, 6.12.2021: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 2.12.2021 No. 2021/2115. *Official Journal of the European Union*. P. 1–186. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj> (accessed date: 14.03.2021).
23. On the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Regulation (EU) No. 1306/2013PE/65/2021/INITOJ L 435, 6.12.2021: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 2.12.2021 No. 2021/2116. *Official Journal of the European Union*. P. 187–261. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj> (accessed date: 14.03.2021).
24. Amending Regulations (EU) No. 1308/2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products, (EU) No. 1151/2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, (EU) No. 251/2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and (EU) No. 228/2013 laying down specific measures for agriculture in the outermost regions of the Union: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 2.12.2021 No. 2021/2117. *Official Journal of the European Union*. P. 262–314. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2117/oj> (accessed date: 14.03.2021).
25. European Commission. The new common agricultural policy: 2023-27. *European Commission website*, 2022. URL: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27_en (accessed date: 18.03.2021).
26. European Union. Farm to fork strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. *European Commission website*, 2020. 23 p. URL: https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-05/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf (accessed date: 15.03.2021).
27. EU Biodiversity strategy for 2030. *European Commission website*. 2021. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en**Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** (accessed date: 18.03.2021).

28. Statistics Poland: Agriculture. Forestry. 2021. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/agriculture-forestry/> (accessed date: 17.03.2021).
29. Veen H. van der, Meulen H. van der, Bommel K. van, B. Doorneweert. Exploring agricultural taxation in Europe. The Hague: LEI, 2007. 207 p. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** (accessed date: 17.03.2021).
30. W sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych: Obwieszenie Marszałka Sejmu Rzeczpospolitej z dnia 24 listopada 2017 r. Dz. U. 2017 poz. 2343. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002343/T/D20172343L.pdf> (accessed date: 10.03.2021).
31. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Chapter 31. Poland. *Taxation in agriculture*. Paris: OECD Publishing, 2020. P. 223–227. doi: 10.1787/073bdf99-en.
32. Picková A., Vilhelm V. Zdanění a sociální zabezpečení v zemědělství – Srovnání situace ČR a vybraných států. Praha, 2009. 76 p. URL: https://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie097.pdf (accessed date: 10.03.2021).
33. Taxes of owning the property. *Official website of Ministry of Finance of the Republic of Poland*. 2021. URL: <https://www.podatki.gov.pl/en/stay-in-eu/taxes-of-owning-the-property/> (accessed date: 5.03.2021).
34. Konečný M., Kotecký V., Matoušek L. Ekologické dopady Společné zemědělské politiky a vstupu do EU v českém zemědělství. Brno: Hnutí DUHA, 2004. URL: https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/typo3/Dopady_CAP.pdf (accessed date: 10.03.2021).
35. O daních z příjmů: Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 č. 586/1992 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586> (accessed date: 10.03.2021).
36. O dani silniční: Zákon České národní rady ze dne 21. prosince 1992 č. 16/1993 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-16> (accessed date: 10.03.2021).
37. O spotřebních daních: Zákon České národní rady ze dne 26. září 2003 č. 353/2003 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353> (accessed date: 10.03.2021).
38. O dani z nemovitých věcí: Zákon České národní rady ze dne 4. května 1992 č. 338/1992 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338> (accessed date: 10.03.2021).
39. Agriculture statistics – Family farming in the EU. *Evrostat – Statistics Explained*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agriculture_statistics_-_family_farming_in_the_EU (accessed date: 11.03.2021).
40. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Taxation in agriculture*. Paris: OECD Publishing, 2020. 262 p. doi: 10.1787/073bdf99-en.

REFERENCES

1. Pavlova, G.E. (2013). State support as a component of the system of state regulation of the agricultural sector of the economy. *Investments: practice and experience*, 11, 18-21.
2. Grigorieva, H.A. (2019). *State support of agriculture of Ukraine: Problems of legal support*. Kherson: Helvetica Publishing House.
3. Gulac, O., Goshovska, V., Goshovskyi, V., & Dubchak, L. (2019). New approaches to providing of environmental management in Ukraine on the way to Euro integration. *European Journal of Sustainable Development*, 8(2), 45-56. doi: 10.14207/ejsd.2019.v8n2p45.
4. Ladychenko, V., Yara, O., Uliutina, O., & Golovko, L. (2019). Environmental liability in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*, 8(2) 261-267. doi: 10.14207/ejsd.2019.v8n2p261.

5. Ladychenko, V., Gulac, O., Yemelianenko, K., Danyliuk, Y., & Kurylo, V. (2021). Ensuring sustainable development of local self-government: Foreign experience for Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*, 10(4), 167-178. doi: 10.14207/ejsd.2021.v10n4p167.
6. Kutsevych, M., Yara, O., Golovko, L., & Terpeliuk, V. (2020). Sustainable approaches to waste management: Regulatory and financial instruments. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 163-171. doi: 10.14207/ejsd.2020.v9n2p163.
7. Sakovska, O., & Shpykuliak, O. (2019). State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market. In *Educational excellence and innovation management through vision 2020: Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA)* (pp. 8316-8321). Granada: International Business Information Management Association.
8. Yermolenko, V., Hafurova, O., Deineha, M., Novak, T., & Shovkun, Yu.V. Legal aspects of the use of renewable energy sources and the implementation of the concept of “green economy” in Ukraine in the context of sustainable development strategy. *Systems, Decision and Control in Energy III*, 399, 373-386. doi: 10.1007/978-3-030-87675-3_23.
9. Krasnova, Yu.A., Deineha, M.A., Honcharuk, L.Yu., & Svyatchenko, L.O. (2019). Ecological court as the guarantee of protection of rights of human and citizens. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*, 4, 380, 185-191. doi: 10.32014/2019.2518-1467.108.
10. Yara, O., Uliutina, O., Golovko, L., & Andrushchenko, L. (2018). The EU water framework directive: Challenges and prospects for implementation in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*, 7(2), 175-182. doi: 10.14207/ejsd.2018.v7n2p175.
11. Artemenko, O.V., & Slyusarenko, S.V. (2020). Features of taxation of agro-industrial enterprises in Ukraine. *Law. Human. Environment*, 12(2), 133-139. doi: 10.31548/law2021.01.017.
12. Kuzmenko, O., Semenchuk, I., & Pohromskyi, V. (2020). Regional leadership of agrarian production in Ukraine: Assessment, problems and directions of development. *Economic Annals-XXI*, 182(3-4), 90-105. doi: 10.21003/ea.V182-10.
13. Martinez, S.W. Policies supporting local food in the United States. (2016). *Agriculture*, 6(3). doi: 10.3390/agriculture6030043.
14. Kurennaya, V.V., Aydinova, A.T., Cherednichenko, A.O., Rybasova, V.Y., & Shevchenko, A.E. (2017). State support system improvement for agro-industrial facility. *Turkish online journal of design art and communication*, 7(4), 169-177.
15. Guo, X., Lung, P., Sui, J., Zhang, R., & Wang, C. (2021). Agricultural support policies and China’s cyclical evolutionary path of agricultural economic growth. *Sustainability*, 13, 6134. doi: 10.3390/su13116134.
16. *World food and agriculture – Statistical yearbook 2020*. (2020). Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2020. doi: 10.4060/cb1329en.
17. Laphen, A. Agricultural industry in China. (2020). Retrieved from <https://www.1421.consulting/2020/03/agricultural-industry-in-china/>.
18. Holthuis, J.V.M., & Jiao, L. (2020). Agricultural law in China: Overview. Retrieved from [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true).
19. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). The agricultural innovation system in China. In *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China* (pp. 157-190). Paris: OECD Publishing. doi: 10.1787/9789264085299-9-en.
20. National Sustainable Agriculture Coalition. *What is the Farm Bill?* (2020). Retrieved from <https://sustainableagriculture.net/our-work/campaigns/fbcampaign/what-is-the-farm-bill/#how-much>.

21. O'Neill Hayes, T., & Kerska, K. (2020). Primer: agriculture subsidies and their influence on the composition of U.S. food supply and consumption. *American Action Forum*. Retrieved from
22. Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council No. 2021/2115 “Establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No. 1305/2013 and (EU) No. 1307/2013PE/64/2021/REV/1, OJ L 435, 6.12.2021”. (2021, December). *Official Journal of the European Union*, 1-186. Retrieved from <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/o.j>.
23. Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council No. 2021/2116 “On the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Regulation (EU) No. 1306/2013PE/65/2021/INITOJ L 435, 6.12.2021”. (2021, December). *Official Journal of the European Union*. P. 187–261. Retrieved from <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj>.
24. Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council No. 2021/2117 “Amending Regulations (EU) No. 1308/2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products, (EU) No. 1151/2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs, (EU) No. 251/2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and (EU) No. 228/2013 laying down specific measures for agriculture in the outermost regions of the Union PE/66/2021/REV/1, OJ L 435, 6.12.2021”. (2021, December). *Official Journal of the European Union*, 262-314. Retrieved from <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2117/oj>.
25. European Commission (2022). The new common agricultural policy: 2023-27. *European Commission website*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27_en.
26. European Union. (2020). Farm to fork strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. *European Commission website*. Retrieved from https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-05/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf.
27. EU Biodiversity strategy for 2030. (2021). *European Commission website*. Retrieved from https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en.
28. Statistics Poland: Agriculture. Forestry. (2021). Retrieved from <https://stat.gov.pl/en/topics/agriculture-forestry/>.
29. Veen, H., van der, Meulen, H., van der, Bommel, K., van, & Doorneweert, B. (2007). *Exploring agricultural taxation in Europe*. The Hague: LEI. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/283224346_Exploring_agricultural_taxation_in_Europe
30. Announcement of the Speaker of the Sejm of the Republic of Poland “On the publication of the uniform text of the law on corporate income tax”. (2017, November). *Journal of Laws 2017*, item 2343. Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002343/T/D20172343L.pdf>.
41. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). Chapter 31. Poland. In *Taxation in agriculture* (pp. 223-227). Paris: OECD Publishing. doi: 10.1787/073bdf99-en.
31. Picková, A., & Vilhelm V. (2009). *Taxation and social security in agriculture – Comparison of the situation in the Czech Republic and selected countries*. Prague. Retrieved from https://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie097.pdf.
32. Taxes of owning the property. (2020). *Official website of Ministry of Finance of the Republic of Poland*. Retrieved from <https://www.podatki.gov.pl/en/stay-in-eu/taxes-of-owning-the-property/>.

33. Konečný, M., Kotecký, V., & Matoušek, L. (2020). *Ecological impacts of the Common agricultural policy and EU accession in Czech agriculture*. Brno: Hnutí DUHA. Retrieved from https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/typo3/Dopady_CAP.pdf.
34. Law of Czech Republic No. 586/1992 Coll. "On income taxes". (1992, November). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>.
35. Law of Czech Republic No. 16/1993 Coll. "On the road tax". (1992, December). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-16>.
36. Law of Czech Republic No. 353/2003 Coll. "On excise duties". (2003, September). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>.
37. Law of Czech Republic No. 338/1992 Coll. "On real estate". (1992, April). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>.
38. Agriculture statistics – Family farming in the EU. (2020). *Evrostat – Statistics Explained*. Retrieved from The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). *Taxation in agriculture*. Paris: OECD Publishing. doi: 10.1787/073bdf99-en.